

Politikai napilap.
Megjelenik (vasárnap és
ünnepnap kivételével)
mindennap délután
4 órakor.
Szerkesztőség és ki-
adó hivatal:
Via Ciotta 28.
Telefon sz.: 778
Szám 4 fillér,
Vidéken 6 fillér.

FIUMEI HIRLAP

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva
Egy hónapra . . . 1 k. 20 fillér
Negyedévre . . . 3 k. 60 fillér
Vidéken, postai szétkü-
ldéssel:
Egy hónapra . . . 1 k. 80 fillér
Negyedévre . . . 5 k. 40 fillér
Hirdetési díj: Egy 4 ha-
sábos nonpareille sor 10
fillér. Hivatalos hirdeté-
sek egy sor 20 fillér.

A fiumei Gotterhalte- botrány.

A tegnapielőtti Gotterhalte-botrány érthető módon fölháborította a fiumei magyarérmű polgárságot. A harag a nemzeten ejtett sérelem után még benn forr a szivekben s nem sejtjük még, hogy a gazembereken mi módon vehetnek elégtételt a magyar államot képviselő fiumei vezető férfiak. A vizsgálat már megindult; gróf Nákó Sándor kormányzó maga végzi a legerélyesebb nyomozást. A Gotterhalte-betyárok azonban mégis megmenekednek, mert megszoktuk, hogy Magyarországon legbátrabban, a haza ellen lehet mérenyületet elkövetni. De ha egyéb büntetés nem sújtja a lelketlen csordát: sujtsa őket mint a korbács a független sajtó igazságos ítélete: a polgárság megvetése. Az előbbi már megtette tegnap a *Fiumei Hirlap*; a polgárság se késett azonban: a teljes felháborodás hangján szól az esetről s sűrűn csöng a telefonunk, melyen a közönség köréből a további hazafias küzdelemre buzdítást, magatartásunkhoz üdvözetet — s a botrányhoz újabb adatokat küld.

Ezen a helyen köszönjük meg a közönség támogatását. Mindenkor a közönségért voltunk; de ma már teljes mértékben érezzük azt is, hogy a közönséggel is vagyunk. A hazafias közönséggel. Mert annak kisebb csoportja is nagyobb nekünk, mint a hazaárulók lakaj-tömege. Nyereség, ha ezeknek hiányát érezzük.

Gotterhalte-mellettek tüntetést mindenütt el mertünk képzelni, csak Fiumében nem, hol a magyarok és olaszok viszik a vezérserepet. A két nemzet fiai, kiket méltán egyformán fölháboríthat az a pokolraláló császári dicshimnusz. Magyar és olasz szabadsághősök kivégzésénél játszották azokat a gyűlölt dallamokat. Amint annak egy-egy elszálló akkordját halljuk, az jön eszünkbe, hogy tán éppen annál röppent el egy-egy szabadsághős-vértanu bátor szelleme. Így gondolkodhat a Gotterhalteről a magyar is, olasz is. Ezért érthetetlennek látszik első pillanatra, hogy a tüntetés az olaszok részéről megeshetett.

Egyébiránt nem is hagyjuk azt a vádat az olaszokra sütni. A magyarok után ők gyűlölik legjobban a Gotterhaltét. Akik tüntettek a Gotterhalte mellett, azok csak olaszul beszélő emberek, de nem olaszok. Maga az olaszág átkozza ki őket, kik a legnagyobb közös

ellenség talpát csókolgatják. Azok nemzethez nem tartozó haszonleső gazemberek, kik magukat tekintve csak, legjobban azt gyűlölik, a kiktől függenek, tehát a magyar államot. Ezért a magyar állam figyelmét keltse fel ellenük az ország magyar sajtója!

A Gotterhalte-botrányt a *Fiumei Hirlap* tegnapi számában már részletesen ismertettük. Az esetek folytatása képpen a következőket írjuk ma az eseményről:

A Gotterhalte-betyárok.

A rendőrség, bármennyire hazafias hangokat pöngtet is, nem teljesítette kötelességét hirdetett nagy hazafias érzésük nagyságához mérten. A sok magyarellenes tüntetők közül egyetlen-egyet se kísért a rendőrségre. Pedig ehhez bőven nyílt volna alkalma. Tömegesen vonultak föl s le az utcán a verekedő betyárok, kik „vakmerően” támadták meg a magános magyarokat.

Két névvel mégis előállhatunk. Két embert a Gotterhalte-betyárok nagy tömegéből kimerítettünk. Az egyik valami *Stefán* nevezetű suhanc; egy fakereskedő cég alkalmazottja. A másik *Romboli Zvonimir*, foglalkozása jelenleg csak Gotterhaltebetyár. Ez a kettő sok más egyetemben támadta meg a tegnapi említett fiatal derék banktisztviselőt, ki fel mert háborodni hazájában a hazáját ért sértésen. A többi Gotterhalte-betyár neve a homályban marad. A forrása az autonom klub és kávéház.

Tüntettek-e az autonomisták?

Ma reggel nekünk ront egy sikátorban megjelenő Zanella-szellemi újság. Azt mondja, csak a mi rágalunk az, hogy a tüntetést az autonomisták csinálták. Nem is kell őket lehazudtolnunk. Ott volt a tüntetés helyén több száz magyar és más anyanyelvű magyar érmű honpolgár, kik mind látták, sőt föl is háborodtak rajta, hogy a tüntetést az autonomisták rendezték. Zanella Rikárd és Vió Ferenc polgármester a szóban forgó este kilenc órakor mosolyogva hallgatta az Europa-kávéház előtt sétálgatva a párthíveik tapsát, melylyel a Gotterhaltét jutalmazták. Némán tüntették, a képviselő ur leginkább, hogy ismert híveik a magyar állam ellen tüntetnek. Ez a magatartás támasztotta a tüntetést.

Egy bizonyíték.

De ne csak a mi szavunk erősítse azt, hogy a megtörtént Gotterhalte-botrányt az autonomista Gotterhalte-betyárok rendezték. Itt közlünk egy levelet, mit a mai postával kaptunk. Akkor kelt, mikor még a *Fiumei Hirlap*-nak a

botrányával foglalkozó száma nem jelent meg. A levél szórul-szóra a következőképp szól:

Ismerve a *Fiumei Hirlap* hazafias irányu, lankadatlan tevékenységét, tisztelettel kérem a tek. Szerkesztőséget, sziveskedjék alábbi soraimat becses lapjában közölni.

Tudvalevő, hogy f. hó 28-án este az Adamich-mólón az angol hajóraj zenekara hangversenyzett s műsorát a gyűlölt osztrák himnuszsal kezdte meg. Hogy ezen sérelem mely felháborító, ezzel nem foglalkozom, mert meg vagyok győződve, hogy a *Fiumei Hirlap* nem mulasztja el ítéletet mondani a tegnapi sajnálatos inzultus felett, melyben a derék angolok mindenesetre ártatlanok.

Hanem történt egyéb is. Ugyanis az Europa kávéház, az u. n. olasz-magyar barátok kávéháza előtt ülő egy néhány száz hallgató között, hetedmagammal én is ott voltam csak azért, mert a zenét ott jobban lehetett hallani. Midőn az utálatos himnusz akkordjait hallottuk, felháborodásunknak kifejezést adva, abugoltunk, de sajnos, ezen magyarbarát olasz gyűlölyen rajtuk kívül alig 4-5-en támogattak banktisztviselőket. Ellenben minket elhallgattatni akaró és lelkes osztrák himnusz kedvelők, a „magyarbarát olaszok” között megdöbbenően voltak s hallani lehetett kedves jelszavukat: a *porco ungherese-t* és sok ehhez hasonló megjegyzést.

Ilyenek a magyar-barát fiumanerek, a kiknél csak szükségéből, főleg választások idején, vagyunk kedves magyar testvérek, ellenben a mikor nincs ránk szükségük, az osztráknak is szívesebben hódolnak és szidják a *porco ungherese-t*.

Soraim szíves közlését köszönve, vagyok, Fiume, 1906. augusztus 29. Hazafias üdvözzel *Jeszzenszky*.

Hiában hát a Gotterhalte-betyárok tagadása, hazudozása. Mennél jobban evickélnek, annál jobban sülyednek a hinárba. A közönség egymásután küldi az adatokat a *Fiumei Hirlap* szerkesztőségbe a botrányhoz. Köszönettel is vesszük s mindnyájunk érdekében felhasználjuk azokat.

Rágalmak.

Zanella lapja „kegyetlenül” megtámadja ma a *Fiumei Hirlap*-ot egész szerkesztőségével együtt. Első sorban dr. Tóth Elemért vádolja meg azzal, hogy szavát adta a kormányzónak, hogy az esetből nem csinál nagy dolgot — és mégse hallgatott. Erre a következő a válasz: *Nem igaz*. Mikor Zanella szerint a „fogadalom” történt volna, a botrány még meg sem esett. De hát ők ezzel a váddal azt bizonyítják, hogy ők egy kis felsőbb intelemre úgy hallgattak, mint Gaál a fűben. Ha pedig ők, mint mi biztosan tudjuk, ígéretet tettek a hallgatásra, hát mért beszélnek most, mikor a *Fiumei Hirlap* már úgy is fölöslegessé tette nagybecsü véleménynyilvánításukat.

Egyébként a botrányra vonatkozólag, miután már nem hallgathat-

nak, mint Gaál a fűben, azt írják, hogy a németek, horvátok csinálták, persze csak ők nem. Ezt az állításukat fentebb leromboltuk egészen.

Némi önvallomást is tesz a cikkben Zanella ur magukról, mikor ime, ezeket mondja: hogy ne fogott volna el velünk szemben a türelme, mikor a természetrajz is bizonyítja, hogy a türelmes számár nyugalmának is van határa. Meg a mikor azt mondja, hogy kevés vagyonuk mellé, kevés észbeli tehetséget adott nekik az Isten! Mily nagy igazságok és mily szép természetrajzi állapot: türelmes számárban ököri butaság!

Azt is kérdik, hogy három ember hogyan mer felkorbácsolni 40 ezer embert? Oh, annyian nem vagyunk itt emberek, mert mi a szamarakat leszámítjuk a 40.000-ból s csak a leszámítottakat kor-bácsoljuk.

Exner az osztrák Fregoli.

A Llyod-vendéglő szennyes helyiségével, mint a Gotterhalte-botrány egyik főfészkével foglalkoztunk tegnap. Lelepleztük Exner urat, aki honfoglalást akart végezni Ausztriának Fiumében azzal, hogy ezt a várost bekebelezte Ausztriába. Egy magyar emberrel pedig aljas módon hánt el. Exner ur már megdöbbenett önmaga árnyékától s kapkod, mint egy örvongó szélmalom. Pörli a *Fiumei Hirlap*-ot. Hát csak sorakozzék Exner ur pörével a pörösködő Zanella mellé. Minden állításunknak élő tanuja van. De mi azzal még nem fogunk megelégedni, hogy Exner ur, az osztrákparaszt Fregoli pöröl. Követeljük, hogy vegyék el tőle az iparendélyét s az ügyesség inditson ellene vádat. A magyaroktól pedig megkivánjuk, hogy kerülje el azt az éttermet! Ezzel Exner urról — rövid időre — napirendre térünk.

A sajtó és az eltussolás.

Csodálatossan hallgattak tegnap a fiumei lapok. Mintha Gotterhalte botrány nem is történt volna. A *Fiumei Hirlap* azonban keservesen megszólaltatta a szennyhirlapirodalmat. Ma már kinos kötelességük volt a szólás. Hangjukat azonban kellő mértékben becsüli meg a közönség. Kár azoknak az uraknak szidni a Gotterhaltét. Egy garasért ők is vérpadra vinnék az alkotmányt, illik hát lelkükhöz az a hitvány pribékdal.

Értesülünk egyébként arról, hogy félhivatalosan „enyhíteni” akarják a szegyeteljes eseményt. Nos, lesz arra gondunk, hogy ne tegyék bo-

londdá a magyar sajtót. Könnyen ugy járhatnak, mint jártak a „sajtóbotránnyal”, -nyal. Ideig-óráig sikerült leplezni a dolgot, de a *Fiumei Hirlap* az egész ország előtt fényesen kiterítette a botránnyos eseményeket. A közönség ellen *úó* vagy *hallgató* sajtóorganum seholy sem virít oly vakmerően, mint Fiumében.

A horvát pártok harca. Egy budapesti reggeli lap zágrábi jelentése a koalíció helyzetét igen kedvezőtlen színben tüntette föl. A lap megjegyzi, hogy Supilo szerkesztő a balsiker által lehangolva, a Novi List vezércikkében Frank dr. képviselőt tettelegesen inzultálással fejegette. A koalíció ügye nem áll oly rosszul, mindamellet, hogy néhány községi képviselőt, a melyben a volt kormányzati irány támaszai még befolyással bírnak, bizalmatlanságot szavazott Nákó gróf kormányzónak. A Novi List cikkét illetőleg pedig konstatálni kell, hogy ez csak feleletnek tekintendő egy provokációra, mely Horvátországban nagy elkeseredést idézett elő. Néhány nappal ezelőtt ugyanis egy csöcselékkel álló csapat, a Starcevic-párt gárdája, megtámadta és tetteleg bántalmazta Harambasics rezolucionista képviselőt. A kihágásokért a felelősség a párt szószólóit, nevezetesen Frank dr.-t illeti és abban az esetben, ha az illető, tisztán politikai izgatásra visszavezetendő merényletek ismétlődnek, meg tudják majd találni az értelmi szerzőket, nevezetesen Frank dr.-t, aki nagy buzgalommal üzi az izgatás munkáját. A Starcevic-agitátorok, kik a Novi List cikke miatt vádasként ismétlődnek ki, óvatosabbak lesznek és a rezolucionista képviselők biztosságát immár nem fogják veszélyeztetni.

A Hrvatsko Pravo tegnapi számában érdekes hírt közöl Fiuméből. Azt állítja ugyanis, hogy a bukkari kerületi hatóság az igazságügyi horvát osztályfőnöktől rendeletet kapott, amely szerint a bukkari és a portorói kikötő telekkönyvileg a magyar kincstáré. A Hrvatsko Pravo ebből az alkalomból is hevesen megtámadta az új horvát kormány éppen úgy, mint a Starcevic-párt többi lapja. Ezen sajtóháborúság indult meg a Starcevic-párti sajtóban egy Tóth nevű tanító felfüggesztése miatt, akit azért felfüggesztettek föl, mert egy újságcikkében Starcevic-pártinak vallotta magát. A Hrvatsko Pravo gyűjtést is indított a felfüggesztett tanító érdekében. A Pokret és a szocialista Napret több népgyűlés megtartásáról adnak hírt. A Pokret ebből az alkalomból újból határozottan követeli a Hédervéry bán idejében kinevezett főispánok sürgős eltávolítását.

La sua alta indignazione.

Come il grand'uomo deve invidiare la Russia! E' là che i suoi nobili sentimenti troverebbero soddisfazione, la sua generosa e liberale volontà espressione piena, larga. L'apostolo della civiltà evoluta, l'odiatore dell'ascurantismo, il mangiatore di preti. l'adoratore della libertà, che si personifica però in un ributtante fariseo, reclama l'ostracismo, le verghe, il manicomio, l'ergastolo, la forza, per chi osa esprimere liberamente il suo pensiero. Ed è costui che ha declamato furibondo contro Kristoffy, in nome specialmente della libertà di stampa. Libertà a lui e ai suoi; agli altri o il bavaglio o i ceppi! Ma com'è ridicolo nelle sue stupide velleità dispotiche. Ridevolmente imperioso, addita il dover loro al r. Governatore, al podestà, al procuratore del Re, e anche — bufone — al deputato. Oh! sarebbe il coronamento dell'opera sua, l'udirlo rompere l'onorato silenzio al

Parlamento ungarico, con parole in omaggio al „Gott erhalte“!

Il Gott erhalte!

Ricordiamoci, il suono di questo inno nefasto eheggiò ferocemente lugubre, allorchè venivano appesi sul nefando strumento di morte gli eroi della libertà in Ungheria ed in Italia. Dappertutto ove la libertà è amata, quell'inno desta un senso di invincibile ripugnanza, soprattutto in Ungheria e in Italia di cui quel suono simboleggia il giogo così duramente sopportato, i fiumi di sangue sparso a scuoterlo. Basti rammentare Arad e Mantova. Pur troppo è avvenuto un fatto incredibile. In terra che fa parte del regno ungarico quell'inno fu entusiasticamente, freneticamente applaudito. E' possibile che vi siano stati fra i plaudenti persone che si dicono italiane? Sventuratamente è difficile negarlo. Gli applausi erano poco men che generali. Chi mai fra gli stranieri che hanno assistito a quel doloroso spettacolo potrebbe immaginarsi che tutta Fiume a quella dimostrazione sia stata estranea? E' facile comprendere il sentimento d'amarezza onde devono essere stati presi gli ungheresi che si trovarono presenti a quella dimostrazione così discorde dal sentimento che dovrebbe regnare a Fiume. Quegli applausi suonavano offesa ai sentimenti più intimi più cari degli ungheresi, alla memoria di tanti eroi ungheresi e italiani che pagarono l'amore alla libertà della patria col martirio, colla vita. E per lo meno dunque spiegabile il risentimento di chi si sente ungherese. E l'aver espresso quel risentimento rende, a giudizio di lui, degni della forza gl'interpreti della sciagurata dimostrazione.

Siate giusti e ragionevoli. Chiamate gli ungheresi fratelli e li colpite in ciò che hanno di più sacro e caro? Lasciamo per ora; ma sarebbe assai facile dimostrare quanta colpa ha il suo ognora ambiguo contegno, il suo vanto di essere il grande direttore delle manifestazioni nazionali politiche, nel fatto che talvolta i giudizi su Fiume sieno esagerati e anche iniqui. E' la sua presenza che mette in dubbio la sincerità di tutti.

La parola del Dr. Tóth.

Si è vero, il Dr. Tóth ha promesso al r. Governatore in omaggio al dovere d'ospitalità, perchè non sembrasse neanche lontanamente che si voglia fare il più piccolo rimprovero agli inglesi, perchè suonarono l'inno, di non lasciare che il „Fiumei Hirlap“ parlasse della dimostrazione, ma si trattava di ciò che era avvenuto alle 9 della sera. Il Dr. Tóth non poteva impegnarsi per ciò che fosse potuto avvenire dopo; non poteva prevedere la incredibile dimostrazione svoltasi alle 11. La cosa era divenuta troppo seria e grave, e dal sentimento patriottico del Dr. Tóth non si poteva pretendere il silenzio. Appena alle 11 la dimostrazione ha assunto il suo deplorabilissimo e chiaro carattere.

Ma ci riesce oltremodo penoso occuparci di questo argomento. Lasciamo pure che il grande patriotta predichi la guerra civile; che copra le sue passionacce ammantandole di ideali ch'egli chiami limpidi, ma che nessuno saprebbe dirci in che consistano. Si mettano in armonia gli atti colle parole, e la pace e la concordia fraterna verranno piantate su solide basi.

A delegazioni. Bécsből jelentik: A delegációkat október 27-ére, szombatra fogják Budapestre összehívni. A közös miniszteri tanácskozás, amelyen véglegesen meg fogják állapítani a delegációk elé terjesztendő javaslatokat, csak szeptember 29-dike után lesz.

HIREK.

— **Személyi hírek.** *Mária főhercegnő Trieszben.* Görzből táviratozzák, hogy Mária Jozefa főhercegnő tegnap Tarvisból ideérkezett; a főhercegnőt a kit fia Maximilian főherceg és a kíséret kíséri, a déli vasut pályaudvarára hajtatott és Triesztbe utazott, ahová, mint egy trieszti távirat jelenti, meg is érkezett.

— **Az angol flotta és a Fiumei Hirlap.** Lord *Beresford*, az angol flotta parancsnoka, megtudva azt, hogy a Fiumei Hirlap tegnapi száma angol cikket fog közölni, abból a hajókon való szétosztatás céljából három ezer példányt rendelt meg. A megrendelt hirlapszámokat tegnap este külön csónak szállította az angol hadihajókra. A hajók tisztjei és legénysége örvendezve fogadták a Fiumei Hirlap eme emlékeztető számát és egyet-egyét emlékül legott bluzukba dugtak. Az érdeklődés lapunk iránt oly nagy volt az angol hadfiak között, hogy a megrendelt 3000 példány után ma reggel még két-ezret kértek. Ezt a második tömeg Fiumei Hirlapot ma reggel szintén külön csónak szállította föl az angol hajókra. Az angolok gyönyörködve olvasták a magyar lap élén büszke és imádtott anyanyelvüket, lelkesedtek az angol cikk gyűjtőszavain s megfogadták, hogy az utálatos hóhér császári nótát soha ez életben nem engedik zenekaraikkal elhuzatni többé. **Beresford lord tengernagy a cikkért ma reggel külön futárral köszönetet küldött a Fiumei Hirlap szerkesztőségének.** Ime, a mit a tulajdon pénzünkön élőködő közös hadseregnél évtizedeken át folytatott pennaharccal sem birt kivívni máig sem az egész magyar sajtó, azt, hogy t. i. a hóhérdalt ne játszassák s ne hallgassák, egyetlen jól irányzott cikkel elérte a derék és a népek szenvedéseit megértő angol katonáknál a Fiumei Hirlap. Örömmel és büszkén jegyizzük fel e gyönyörtületes epizódot, az angol flotta hóhérdalt fogadalmát, a fiumei angoljárás történetének legszebb jelenete gyanánt.

— **Iskolai hír.** A belvárosi m. kir. áll. elemi leányiskolában, ismétlő iskolában és kisdudóvódában a beiratások szeptember hó 1., 2. és 3-án reggel 9 órától 12 óráig tartanak meg. Szeptember 1-én délután 3 órakor lesznek a felvételi, pótló- és javító-vizsgálatok. Az elemi iskola I. osztályába a 6 évet betöltött növendékek vétetnek fel. A tanulók a beiratáskor szülőjük vagy annak megbízottja kíséretében tartoznak megjelenni a születési adatokról szóló tanúsítványukat, oltási vagy újra-oltási bizonyítványukat kötelesek elhozni. A kisdudóvódába a 3-ik évüket betöltött növendékek a születési adatokat igazoló tanúsítvány és az oltási bizonyítvány alapján vétetnek fel.

— **A megsértett magyar honvédség.** A magyar királyi honvédséget Fiumében hivatalosan az állomásparancsnok, *Schieb* Károly képviseli, önállóan. Tehát mikor Fiume városa ünnepélyt rendez erre a helyőrség közös állomásparancsnokát meghívja, köteles meghíni a magyar királyi honvédség fiumei képviselőjét is. Ezt Fiume város quarnerói sétahajózásánál a meghívásokat eszközölő *Vio* Ferenc dr. polgármester *elmulasztotta.* Ma csak annyit kérünk tőle: szándékosan tette-e ezt, vagy tudatlanságból? Válaszáig *kérjük* a fiumei honvédtisztikart, ne vegyen tudomást erről a kínos mulasztásról.

— **Per lo sviluppo dell'industria in Fiume.** Ci giungono assai liete notizie. Il ministro del commercio Francesco Kossuth comincia mettere in atto la sua promessa di darsi pensiero dello sviluppo economico della nostra città; promuoverebbe cioè lo sviluppo di impianti industriali importanti assai.

Secondo il progetto questi impianti non riceveranno alcuna sovvenzione dallo Stato: anzi pagheranno, per il terreno occupato, una imposta annua equivalente al cinque per cento delle spese d'acquisto e di adattamento.

Le due fabbriche saranno istituite per azioni, con un capitale di sei milioni di corone, metà del quale costituirà un fondo intangibile per coprire le spese di costruzione degli edifici e per l'acquisto di macchine. Per ambedue le fabbriche concorrerà il capitale estero da agguingere al capitale ungherese.

Esse produrranno annualmente centomila quintali di articoli chimici e daranno lavoro a circa 500 operai.

Sarebbero pure assicurate per Fiume, la costruzione di una grande fabbrica d'oli vegetali ed una fabbrica per la spremitura d'olio da sementi coloniali.

Se queste quattro fabbriche verranno costruite, si potrà in breve tempo investire a Fiume, per iscopi industriali, ben dieci milioni di corone.

Buone nuove, abbiamo detto. E infatti se queste intenzioni si realizzassero sarebbe veramente il caso di felicitarcene. Investizione di un capitale che ascende a dieci milioni è qualche cosa. Lavoro per centinaia di operai è del pari una domanda: Saranno realmente istituiti questi impianti?

Noi lo speriamo, quantunque non sia il caso di nascondere un po' di scetticismo. Non è certo la prima volta che parliamo di prospettive consimili per registrare poi... che tutto si riduceva a una curiosa „fata morgana“ purtroppo periodica sull'orizzonte delle nostre industrie.

— **A hadgyakorlatok az Adrián.** Raguzából jelentik: Boche di Cattarónál néhány nap óta egy hajóhadosztály gyakorlatozik a pólai kikötőparancsnok, Ripper ellenadmirális vezénylete alatt. A flotta a következő csatahajókból áll: Habsburg, Kaiser Karl VI., Erzherzog Karl, Mária Terézia, Babenberg, St. Georg, Wien, Budapest, Monarch és Zenta. Ezenkívül részt vesznek a gyakorlaton a Kálmán és Bussard tengeri torpedók. A hajóhadosztály a jövő hét végén Raguzába jön, hogy az itteni kombinált gyakorlatokhoz csatlakozzék.

— **A király ajándékát megdézsmálták.** Velencéből jelentik: Ferenc József király finom szivarokat küldött Mery del Val bibornoknak ajándékba. A szivarküldeményből a vasuton 7 kilogrammot elloptak. Az egész küldemény 29 kilogrammot nyomott. A lopást Ála és Verona között követték el és csak Toszkániában vették észre.

— **La partenza della squadra.** lersera in onore della squadra inglese la Banda cittadina diede un concerto splendidissimo, dando novello saggio del suo artistico valore. Fu entusiasticamente applaudita da una folla immensa che stipava la piazza Adamich, e rendeva animatissimo il Corso.

Fu il gentile saluto di Fiume agli ospiti simpaticissimi, che certo se ne vanno coll'impressione lieta delle manifestazioni dei sentimenti di Fiume verso la grande nazione così benemerita della civiltà e della libertà del mondo.

Questa mattina, alle 11, fra le imbarcazioni di tutte le navi da guerra inglesi, ancorate a Fiume ed a Buccari, si svolse nella nostra rada una interessante gara a remi.

L'imbarcazione vincitrice ricevette in dono uno splendido oggetto artistico, di grande valore, dono del r. Governatore conte Nákó.

Il dono che era ieri esposto sulla „Venerabile“; consiste in un naviglio con una statuina d'argento massiccio.

Prima della partenza la squadra eseguì evoluzioni nella nostra rada. Le navi salutarono la città con 21 colpi di cannone, che furono ricambiati dal fortino dell'Accademia di marina.

— **Utazás egy automobil körül.** Az autonom-párt helybeli kis szennyese, a Voce del Popolo zuglap, ma szemet vetett Nákó Sándor gróf üveges automobiljára. A *Fiumei Hirlap* táblájára is így vetett szemet tavaszszal: cikkekben bujtogatva ellene a lap ellen saját olvasóit, a mólók és rivák csöcselékét. És a *Fiumei Hirlap* címtáblája másnap — eltűnt. Ez az „olvasóközönség“ tudniillik törni, zuzni, inzultálni, dobálni s elemelni tudja azon nem autonom ingókat, mikre szives figyelmét a zuglap időnkint felszokta hívni. Ezeket tudván kezdjük *félteni* a kormányzó automobilját is, mert máris izgat ellene a Via del Fossón gyártott szennyes lepedő. Az izgatás oka, hogy tegnap a kormányzó kétszer is elküldötte e drága automobilt dr. Tóth Elemérért a „*Fiumei Hirlap*“ felelős szerkesztőjeért. E látványra megfagyott a harmadrangu „Europa“ kávéház törzspublikumának, Zanella táborának szájában a félig lenyelt piccoló, az álezüst kávékanalak csörömpölve hullottak le az álmárvány asztalokra: *dottore Tóth a kormányzó automobilján! Perdió!* Szaladtak Zanelláért, Szardella a Vocehoz, a Voce kerékhatjait az íróasztalhoz, s nagy fejtörés, még nagyobb gyűlölet közt megszületett a kloaka-ujság mai hire, mely bámészodik azon, mit keres dr. Tóth Elemér a gróf géphintáján? Természetesen ők ezen joggal bámulhatnak, mi hiszen abban az automobilban minap Zanella Rikárd ült, tehát meg nem bírják érteni, hogyan kerülhet Zanella után ugyanabban az automobilban egy ur és egy gentleman. Legyenek nyugodtak, a géphintó már dezinficiálva volt, mikor dr. Tóth Elemér belé szállott.

— **A katona fegyvere békében.** Lengyel Imre kir. ítélőtáblai bíró, megyebizottsági tag, Hajdu vármegyéhez önálló indítványt adott be az iránt, hogy intézzen a vármegye feliratot a képviselőházhoz, a katonának, béke idején a fegyverviseléstől való eltiltása tárgyában és hasonló felirat intézése végett keresse

meg az összes törvényhatóságokat. A reform megvalósítása már minden művelt ember kívánsága. Sok akadály áll még kivált nálunk az előtt, de meglesz az ideje, hogy tisztjeinket fegyvertele nélkül is látni fogjuk az utcán. Az angol katonák Fiumében időzésekor látjuk, hogy a fegyver és katonai magatartás fegyverviselés nélkül is kifogástalan.

— **Gyakorlati kézimunka-tanfolyam.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur az áll. polg. leányiskolával kapcsolatban a polgári vagy felsőbb leányiskola IV. osztályát végzett nők számára kézimunka-tanfolyam szervezését rendelte el. Kivételesen felvehetőek oly nők is, akik csak a II., III. osztályt, vagy a népiskola VI. osztályát végezték, ha arravalóságukat igazolják és 20 évnél nem idősebbek. E tanfolyam célja a női kézimunka egyes ágainak oly szakszerű művelése, hogy az ily tanfolyamot végzett nők a tanult munkanemekben az önálló munkássághoz szükséges ügyességre szert tehessenek s tisztességes megélhetést is biztosíthassanak maguknak. Látogathatják tehát olyan nők, kik a fehérenemű és ruhák szabását es varrást csak oly mértékben óhajtják elsajátítani, amennyiben az házi igényeik kielégítésére szükséges; vagy olyanok, akik fehérenemű kelengyéjüket szakszerű felügyelet és utasítás mellett óhajtják elkészíteni. Látogathatják továbbá olyan leányövéndéket, kik a fehérenemű-varrást női szabóságot majdan iparszerűleg óhajtják gyakorolni. Az ilyen övéndékekre minden órának látogatása kötelező és a művezetőnő rendelkezése szerint a megrendelésre elfogadott különböző munkákon kötelesek dolgozni. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál az igazgatóság, Via del Ponte.

Az állami polgári leányiskola és vele kapcsolatos kézimunka-tanfolyam övéndékeinek beiratása szeptember három első napján történik.

— **A kivándorlás szabályozása.** Andrassy Gyula gróf belügyminiszter a belügyminiszteriumban külön kivándorlási osztályt szándékozik létesíteni 1907. január elsejétől kezdődőleg, melynek célja a szabad költözködési jog épségben tartásával, a kivándorlást megnehezíteni. Andrassy gróf belügyminiszter különben a kivándorlás csökkentése céljából már több rendeletet adott ki. Az ősz folyamán a kivándorlás tárgyában szaktanácskozást fog tartani a belügyminiszter, melyre meghívja az érdekelt törvényhatóságokat, a kereskedelmi és iparkamarákat, az O. M. G. E. és az O. M. K. E. képviselőit is.

— **Kápolnai Irén — kalandja.** Fiumében időzik a mi kedves és szeretetreméltó színművésznőnk, *Kápolnai Irén*. Tegnap szerepelt nagy sikerrel a cabarett-estélyen a magyarok, olaszok és legfőképpen a csinos angol tengerésztisztek nagy ünnepe mellett. Erről a sikeréről más helyen számolunk be. Most csak arról az igazán ártatlan kalandjáról írunk, mi vele ma délelőtt megesezt. Röviden, de élethűen mondjuk el. Az Adamich-mólón megcsuszott a sikos kövön s elesik, ha egy deli angol sorhajóhadnagy nincs a közelben, ki elszántan fogta fel ölébe (félre ne értsék) a hanyatló primadonnát. Megjegyezzük, hogy a kedves diva elég jól „föltalálta magát“ az új helyzetben, csak elismerte, hogy az ilyen menekvés nem sokkal veszélyesebb — mint az elbukás.

— **Nagy gyárak Fiumében.** A tegnapi gyalázatos tüntetés után, melyet az osztrákokkal összecsimborált fiumei irredentisták, a Ku-

scher-Zanella-Exner klik rendezett itt a magyar nemzet meggyalázására s a hóhérnóta istenítésére, ez után a gyalázatos merénylet után gondolkozóba kell kissé esnünk az alábbi hír fölött. Azt jelenti tudniillik ez a hír, hogy annak a városnak anyagi duggatására, melynek Isztriából, Krajnából, honnan ideszökött idegen ajku lakói lépten-nyomon sértegetik a magyar nemzetet, üldözik és gyűlöletessé akarják tenni a magyar államot, még mindig mindent elkövet a folyton gyalázott magyar nemzet kormányára! Más állam széttelepíti az ilyen hűtlen polgárait, előbb azonban *ügyészei* megmozdulnak s a börtön sanyarúságaival taníttatják meg becsületre a becsutleneket, a hazájuk ellen bujtogatókat, a kenyéradó kéz gyalázatos megmaróit. A magyar állam kormányára pedig új gyárakat létesített, azokra milliókat fektetett bele s munkadíjakban évről-évre új milliókat akar szétosztani e között a népesség közt, hogy jobban hízzék és igyék tovább, hadd üvölthesse erősebb hangon kenyéradójára a gyűlölködő gyalázkodást, hadd verhesse le nagyobb erővel lábairól a nemzet becsületét védő magyar honpolgárokat! Ez már nem türelem, ez már ostobaság. Ez már nem meggyereése az idegen nyelvű honlakóknak, de gyáva megalázkodás előttük! — A *Fiume* város gazdasági föllendítését célzó legújabb kormányzati tervet így ismerteti a magyar kormány egyik budapesti felhivatalos kövön nyomott ujságja:

Fontos gazdasági érdekek fűződnek ahhoz, hogy Fiumében nagyobb ipartelepek létesüljenek és különösen olyanok, amelyek a Fiuméből Budapestre irányuló relációnak nyújtanak szállításokat. E szempontból kiindulva, *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter különösen figyelmet is fordít ez ügyre és már is sikerült két nagy iparvállalatnak Fiumében való létesítését biztosítani, amelyek nitrogén tartalmú és földművelésre szolgáló vegyszeti cikkek előállításával fognak foglalkozni. A szóban forgó gyárak egy külön, e célból föltöltött (újabb munkára) területen, csupán a törvényes állami kedvezmények engedélyezésében, minden külön állami segély nélkül létesülnek, sőt a rendelkezésükre bocsátott terület használatáért oly évi bért fognak fizetni, hogy az állam által létesítendő és az állam tulajdonát képezendő terület feltöltési költségeinek csaknem 5 százaléka fedeztetik. A két gyár részvénytársaságok alakjában létesül teljesen befizetett 6 millió korona tőkével, amelyből legalább három millió korona lekötött tőke, tehát építkezésekre és berendezésekre fektetendő be. Mindkét gyár külföldi tőkével létesül, de hazai tőke részvételével. A két gyár — teljes üzem esetén — kereken százezer métermázsá vegyszeti terméket fog évenként gyártani és állandóan mintegy 400—500 munkást fog foglalkoztatni. Ugyancsak biztosítva van Fiumében egy nagyobb növényolaj-gyár létesítése is és mint a Magyar Tudósító értesül, tárgyalások vannak folyamatban egy másik, tengerentúli magokból olajt-előállító nagyarányú gyár létesítése iránt. Ha ez a négy gyár létesül, akkor csak ezek révén Fiumében mintegy 9—10 millió korana fektetnek be egyszerre és rövid idő alatt új gyári vállalatokba.

— **A cipézmesterek szervezkedése.** Drága a kenyér, hal, hus, lakás, sőt nemcsak drága, hanem egyre is drágul és a rohamos áremelések vége még mindig beláthatatlan. Mint értesültünk a bőrarcikkek legutóbbi megdrágulása a *fiumei* cipézmestereket szervezkedésre indította, melynek célja természetesen a

lábbeliek árának emelése lesz. Ez a cipézséktől még csak rossz néven sem vehető, hiszen nekik is haladniuk kell a — korrall. A cipészek ma, csütörtökön este fognak a Quarneró-szállodában teendőik megállapítása végett gyűlekezni.

— **Cabarett-est a magyar szinköriben.** Keömley Gyula színházi titkár tegnap este cabarett-estélyt rendezett a magyar színházban. A szereplők élén G. *Kápolnai Irén* állott, ki viharos tapsra ragadtatta a legnagyobb rész angol tisztekből álló közönséget. Gyönyörű facipős tánca nagy tetszést nyert. A kiváló művésznő két gyönyörű virágállványt kapott. *Sághy* Klementina operanékesnő szép sikert aratott, valamint *Piniér* Gyula is, ki több szép magyar népdalt énekelt. *Keömley* Gyula szintén megérdemli a dicséretet ügyesen előadott dolgáért. Az előadást még kétszer, ma és holnap megismétlik.

— **A reggeli lapok hírei.** A pápa és az államtitkár. Párisból jelentik: A Petit Republicue értesülése szerint Mery del Val pápai államtitkár elvesztette a pápa bizalmát és legközelebb megválik állásától. Távozásának oka, hogy a francia püspökök gyűléséről nem egészen helyes jelentést tett a pápának és ezzel megtevesztette a pápát. A hirt eddig nem erősítették meg.

Elve eltemetett munkás. Borzalmas módon lelte halálát tegnap délután az ujlaki téglagyár ó-budai telepén egy tizenhat éves munkásfiú. Laposán Ferenc. Fárdatlan lefeküdt a gép alá és elaludt. Társai nem tudták, hogy ott van, megindították a gépet, mire a lehulló agyagpor lassankint teljesen eltemette az alvó embert, a ki megfuladt. Holttestére csak akkor akadtak rá, a mikor az agyagport föllapátolták. A halottat a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.

Agyonszurt börtönigazgató. Párisból táviratozzák: A lapok madridi jelentései szerint a ceutai börtön igazgatóját egy fogoly, hir szerint, egy anarkista, tíz kézzurással megölte. Ugy látszik, hogy az anarkista foglyok összeesküvést szöttek az igazgató ellen.

Velencei campanile téglái. Milanóból táviratozzák, hogy a velencei városi tanács megbízásából Luxardo tanár megvizsgálta Szent Márk-templom tornyának újból való felépítéséhez használt téglákat és úgy találta, hogy ezek annyira kén-tartalmúak, hogy az építkezésre használhatatlanok. Ez okból a toronynak már újból felépített részét ismét le kell hordatni.

Az orosz forradalom. Pétervárról napról-napra izgatott hírek hoz a táviró. Tegnap az orosz rendőrség a Sztolipin miniszterelnök ellen elkövetett merénylet ügyében indított vizsgálat alkalmával összeesküvést fedezett fel, amelynek célja a *cár elrablása* volt. — *Wuthenan* tábornokot, a finnországi csapatok főparancsnokának helyettesét tegnap, miközben a kikötőben szemlélt tartott, agyonlőtték. A merénylő elmenekült. — *Kronstadtban* kétszáz tengerészkatona fellázadt és agyonlőtt 3 tisztet. A felkelőkhöz ezután még 800 tengerész csatlakozott. Betörték az admirális villájába és onnan 250.000 rubelt elraboltak. A felkelők az összes hadihajókat leszerelték s haditörvényszéket állítottak fel. — *Rigában* a rendőrség körülvetett egy házát, a melyben bombákat készítettek. A forradalmárok sor-túze több rendőrt megsebesített. Végül a rendőrségnek sikerült behatolni a házba, hol néhány forradalmárt megöltek és többet letartóztattak.

Ausztriából kitiltott horvát költő. Radics horvát költő, a kit pánszláv izgatásai miatt Ausztria területéről kitiltottak, Forst dr. kereskedelemügyi miniszterrel engedélyt kért, hogy résztvehessen a szláv ujságíróknak Morvaországban tartandó kongresszusán. Forst dr. augusztus 6-án értesítette Radicsot, hogy kérelmét a belügyminiszterhez tette át. Radics a napokban kapta meg a belügyminiszter választát, a melyben megtiltja neki, hogy Ausztria területére lépjen.

Letartóztatott ezredes. Az eszéki rendőrség letartóztatott egy embert, a ki Nikolics szerb ezredesnek mondta magát. A szerb hadseregben ily nevű ezredes nincs s így valószínű, hogy az illető hamis nevet mondott be.

Lezuhant léghajós. Thomik hires angol léghajós Kölnben léghajójával kísérleteket végzett, mi közben a léghajó felrobant, Thomik a földre zuhant és halálos sérüléseket szenvedett. Thomik neje és unokája szemtanúi voltak a katasztrófának.

Szerkesztői üzenetek.

Névtelen. A szerkesztőség és a cikkíró nevében, köszönjük őszinte hangú üdvözlését.

